

СТРАТЕГИЯ

**за развитие на Националната статистическа система на Република България 2013
- 2017 година, изменена чрез удължаване до 2020 година**

ВЪВЕДЕНИЕ

Гражданското общество, бизнес средите, държавната администрация, политиките и изследователите очакват качествена статистическа информация, която да проследява развитието на икономическите, социалните и демографските процеси и да подпомага вземането на информирани решения. Съвременната статистика е ориентирана към променящите се потребности на обществото и се стреми да осигурява сравними, надеждни и отговарящи на строгите изисквания за конфиденциалност и защита на информацията данни, произведени в съответствие с международните стандарти.

Националната статистическа система (НСС) на Република България осъществява дейностите по събиране, обработване, анализиране и съхраняване/архивиране на статистически данни, както и дейностите по предоставяне и разпространение на официалната статистическа информация. Националната статистическа система се състои от Националния статистически институт и органите на статистиката, които са неделима част от Европейската статистическа система и от Българската народна банка.

Европейската статистика се разработва, изготвя и разпространява от Европейската статистическа система (ЕСС) и от Европейската система на централните банки въз основа на отделни правни рамки - член 338, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз и член 5 от Протокол № 4 относно Устава на Европейската система на централните банки (ЕСЦБ) и на Европейската централна банка (ЕЦБ), респективно - отразяващи съответните им управленски структури.

Националният статистически институт има водеща методологична и координираща роля по отношение на органите на статистиката.

Мисията на НСС на Република България е да осигурява безпристрастна, обективна, навременна и точна информация за състоянието и тенденциите в развитието на икономиката, социалната сфера, демографията и околната среда.

Визия за развитието на НСС до 2020 година:

Националната статистическа система да произвежда и предоставя на всички групи потребители статистически продукти и услуги с високо качество, произведени по хармонизирани европейски методологии и стандарти.

Мисията и визията за развитие на НСС ще бъдат осъществени при спазване на фундаменталните принципи на официалната статистика на ООН и на принципите, залегнали в Кодекса на европейската статистическа практика.

С цел намаляване на отчетната тежест и гарантиране на съгласуваността, необходима за произвеждането на европейска статистика, НСИ и органите на статистиката като част от ЕСС и БНБ като част от ЕСЦБ, си сътрудничат тясно при спазването на принципите, дефинирани в чл. 3а от Регламент (ЕО) № 2533/98 на Съвета от 23 ноември 1998 година относно събирането на статистическа информация от Европейската централна банка.

До 2020 г. водеща роля в дейността на НСС ще имат принципите:

- Професионална независимост;
- Безпристрастност и обективност;
- Задължение за високо качество;
- Стриктно спазване на статистическата тайна;
- Адекватност на ресурсите;
- Ефективност на разходите;
- Активно сътрудничество и координация в НСС и в рамките на ЕСС.

Главна цел в развитието на НСС е да се усъвършенства разработването, производството и разпространението на качествена статистическа информация за всички групи потребители, съобразно техните информационни нужди.

Стратегията е разработена от НСИ в изпълнение на чл. 7, ал. 1, т. 3 от Закона за статистиката. БНБ като член на ЕСЦБ не участва в изготвянето на европейска статистика по силата на Регламент № 223/2009, но като член на Националната статистическа система участва при подготовката на Стратегията с коментари и предложения.

БНБ участва в изпълнението на Стратегията при отчитане на правната рамка за функциониране на ЕСЦБ и в съответствие със съображение 9 на преамбюла на Регламент № 223/2009, както и в изпълнението на поетите от нея ангажименти с Меморандуми (споразумения), сключени с НСИ и органи на статистиката.

Предложеното изменение, чрез удължаване на периода на Стратегията до 2020 година, е хармонизирано с изменението на Регламент ЕС № 99/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно Европейската статистическа програма за периода 2013 - 2017 г. чрез удължаване на програмата до 2020 г., включваща нови статистически продукти в съответствие с десетте политически приоритета, допълнена с инвестиции в статистическата инфраструктура и нови източници на статистически данни (и съответно с увеличен бюджет).

ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА НСС 2008 - 2012

Главната цел в развитието на НСС през периода 2008 - 2012 г. беше усъвършенстване на разработването, производството и разпространението на статистическа информация за всички групи потребители чрез подобряване на институционалния капацитет на системата и ускорено внедряване на съвременни информационни и комуникационни технологии в условията на пълноправно членство на Р България в ЕС.

Развитието на Националната статистическа система през периода 2008 - 2012 г. изискваше осъществяване на следните **основни цели**:

- Развитие на методологията и обогатяване на съдържанието на съществуващите статистически изследвания и внедряване на нови изследвания и показатели в съответствие с нуждите на потребителите и приоритетите на Европейската статистическата програма 2008 - 2012.
- Усъвършенстване на производството, разпространението и съхранението на статистическа информация.
- Подобряване на средата, информационната инфраструктура и ресурсната осигуреност на НСС.

Общите хоризонтални приоритети в развитието на НСС за периода 2008 - 2012 г. бяха:

- Намаляване на натовареността на респондентите.
- Подобряване на качеството на статистическата информация.
- Усъвършенстване на съхранението и разпространението на статистическата информация.
- Ускорено внедряване на нови ИКТ и интегриране на ИТ дейностите.
- Развитие на човешките ресурси и подобряване на условията на труд.
- Развитие на европейско партньорство и международно сътрудничество.
- Постигане на по-ефективно взаимодействие и координация в рамките на НСС.
- Засилване на доверието към официалната статистика.
- През периода 2008 - 2012 г., успоредно с общите хоризонтални приоритети за развитие на НСИ и органите на статистиката, бяха реализирани специфични приоритети в отделните тематични области, свързани с развитието на методологията и обогатяването на съдържанието на съществуващите статистически изследвания и внедряването на нови изследвания (общо 43) и нови статистически показатели.

За първи път през 2008 година НСИ въведе:

- пилотно изследване на фирмите, предоставящи бизнес услуги;
- изследване на предприятията под чуждестранен контрол в България (FATS);
- специализирано изследване за българските и чуждите граждани, излизачи от и влизачи в България;

- специално изследване на лицата докторанти (защитили образователната степен „доктор”);
- тримесечни експресни оценки за БВП;
- тримесечни нефинансови национални сметки за институционални сектори „Държавно управление” и „Останал свят”;
- сезонно изгладени тримесечни данни за БВП, заетите лица и отработеното време;
- за първи път обяви данните за държавен дефицит/излишък и дълг на сектор „Държавно управление“, след проведена мисия и направени препоръки от страна на статистическата служба на ЕК (Евростат), НСИ да бъде водещата и отговорна институция за данните в областта на Държавната финансова статистика;
- започна прилагането на новата Класификация на икономическите дейности 2008 (КИД - 2008) и новата Класификация на продуктите по икономически дейности-2008 (КПИД - 2008);
- изследване, характеризиращо социалната защита на населението „Европейска система за интегрирана статистика на социалната защита” (ESSPROS) в съответствие с Регламент (ЕО) № 458/2007 на Европейския парламент и Съвета и последващите два регламента.

За първи път през 2009 година НСИ въведе:

- уеб базирана **Информационна система „Бизнес статистика”** за онлайн представяне на годишните счетоводни отчети и статистически справки от нефинансовите предприятия;
- праг за опростено деклариране на сделки с ниски стойности във външната търговия, който доведе до намаляване на натоварването на респондентите;
- нов потребителски ориентиран интернет сайт, обогатен с нови тематични области и данни за минали периоди, с обяснителни и методологични бележки (метаданни) на статистическите показатели, с възможност за сваляне на таблици и графики;
- нов тип услуга за потребителите, а именно директен достъп чрез интернет до базата от данни за външната търговия и възможност за самостоятелно съставяне на справки и таблици, които съдържат детайлна информация за вноса и износа;
- започна разработване на тримесечна информация за демографските процеси, броя и структурите на населението през текущата година, и разработи и публикува таблици за смъртност на населението по причини за умираанията;
- изготви многовариантна прогноза за развитие на населението до 2060 г. общо за страната, и по области до 2020 г., по хармонизирана с Евростат методология;
- пилотно разработи и публикува данни за здравните сметки за периода 2003 - 2007 г., чрез които се оценяват всички разходи за здравеопазване, както и данни за сателитните сметки за туризма с цел да се оценят всички разходи,

свързани с туристическите пътувания, направени преди, по време и след пътуванията;

- внедри новата Класификация на икономическите дейности (КИД – 2008) за всички икономически индикатори и агрегационни нива от бизнес статистиката и преизчисли всички динамични редове с месечни и тримесечни показатели по сектори, от 2000 г. към новата база за сравнение в ЕС (2005=100);
- успешно внедри в реална експлоатация нова **Информационна система „Потребителски цени”** за събиране, обработка, анализ, съхраняване и разпространение на статистическата информация за потребителските цени, която ускори и улесни процесите по събиране и обработка на данните.

За първи път през 2010 година НСИ:

- реализира проект **„Единна входна точка”** съвместно с Националната агенция по приходите за представяне на годишните отчети за дейността на предприятията само пред една от институциите, като по този начин значително намали административната тежест на респондентите;
- успешно внедри в реална експлоатация нова **Информационна система „Индекси на цените на производител”** за събиране, обработка, проверка и предоставяне на статистическа информация за цените на производител в промишлеността и услугите, която доведе до ускоряване и улесняване на обработката на данните;
- извърши календарно и сезонно изглаждане на динамичните редове от краткосрочната бизнес статистика (КБС) по хармонизирана европейска методология с данни за индустриалното производство, строителната продукция и оборота в търговията на дребно за периода 2000 - 2010 година;
- направи първа самооценка за качеството на статистическата информация на НСИ и органите на статистиката;
- България започна да подава на Евростат тримесечни данни за транзитните превози по вътрешни водни пътища, в резултат на сключеното споразумение между Националния институт по статистика на Румъния и Националния статистически институт на България за обмен на статистически данни;
- успешно реализира допълнителен модул на тема **„Съвместяване на работа със семеен живот”** към Наблюдението на работната сила съгласно Регламент (ЕО) № 207/2008 на Комисията;
- публикува информация за основните резултати от Европейското изследване на доходите и условията на живот, провеждано по единна методология във всички европейски страни. Изследването е създадено с цел да установи обща рамка за систематично производство на данни за доходите и условията на живот като база за пресмятане на структурни показатели за сравнителен анализ на ниво ЕС за разпределението на доходите и проявлението на бедността и социалната изолация;

- разработи и въведе сезонно изгладени тримесечни данни за БВП, общо и по компоненти, за периода 1997 - 2010 г., и сезонно изгладени данни за резултатите от бизнес наблюденията;
- разработи и внедри цялостна ревизия на данните за БВП и неговите компоненти по трите метода за периода от 1995 г. (тримесечни и годишни данни). Въз основа на резултатите от успешно реализирания Туининг проект „Устойчиво развитие на Националната статистическа система”, компонент 3 - „Подобряване качеството на данните в областта на националните сметки” бяха подобрени и внедрени допълнителни оценки за изчерпателност на данните в областта на национални сметки;
- разработи онлайн Калкулатор за изчисляване на личната инфлация и го публикува на интернет сайта на института. Проектът е осъществен с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от ЕС чрез Европейския социален фонд;
- внедри система за управление на потребителски запитвания, разработена въз основа на най-добрите практики за „Support Center” и „IT Service Management”, с което завърши изграждането на инфраструктурата на подпомагащ център за цялата институция.

За първи път през 2011 година НСИ:

- поредното преброяване на населението и жилищния фонд бе проведено по комбиниран способ - чрез преброители (класическо преброяване) и чрез Интернет;
- въведе в действие Център за анкетиране в ТСБ Варна, чрез който стана възможно провеждането на интернет базирани и телефонни интервюта с използването на съвременни ИКТ;
- създаде нови рубрики на интернет сайта на НСИ - „Европа 2020”, „Устойчиво развитие”, „Статистика на предприятията” и „Социално включване и условия на живот”, в отговор на растящия интерес на потребителите;
- въведе бесплатно ползване на всички специализирани издания, публикувани на интернет сайта на института в .PDF формат;
- осигури безплатен достъп за всички потребители до дигитализираната версия на пълната колекция на списание „Статистика” от 1929 г. до наши дни;
- въведе окончателно Класификацията на икономическите дейности (КИД - 2008) при изчисляване на БВП и други показатели в областта на национални сметки за периода 1995 - 2011 г. съгласно изискванията на Регламент (ЕО) № 1893/2006 на Европейския парламент и на Съвета;
- успешно реализира допълнителен модул на тема „Заетост на хората с увреждания” към Наблюдението на работната сила съгласно Регламент (ЕС) № 317/2010 и започна работата по модул „Преход от работа към пенсиониране” съгласно Регламент (ЕС) № 249/2011;

- започна регулярно оповестяване на тримесечни сезонно и календарно изгладени данни за оборота в транспорта, съобщенията и услугите;
- започна предоставянето на анонимизирани данни за научни цели от изследването „Европейско здравно интервю”, Наблюдението на работната сила и други;
- предостави на всички потребители безплатен достъп до основните резултати от Преброяване 2011 чрез интернет сайта на НСИ, както и от всички преброявания проведени в България от началото на миналия век до сега.

За първи път през 2012 година НСИ:

- внедри нова онлайн **Информационна система „Краткосрочна бизнес статистика”**, която включва всички месечни и тримесечни изследвания в областта на бизнес статистиката. Информационната система улесни значително трансфера на данни между предприятията и НСИ, създаде възможност за свързване на микроданните от различни изследвания и за анализ на резултатите;
- внедри приложение за онлайн предоставяне на данните от месечните бизнес наблюдения в промишлеността, строителството, търговията на дребно и сектора на услугите с цел изследване и изработване на качествени краткосрочни прогнози за развитие на бизнес климата в България;
- успешно проведе изследванията: „Производство и продажби на енергийни продукти” и „Характеристики на слънчевите панели”;
- започна подготовката на система от показатели за мониторинг на напредъка на България във връзка с изпълнението на европейските цели, заложи в Стратегия „Европа 2020” и националните подцели;
- предприе дейности, свързани с внедряване и прилагане на новата Международна стандартна класификация на образованието (ISCED 2011), която улеснява сравненията между образователните системи и показателите на страните на основата на единни и съгласувани на международно ниво дефиниции;
- успешно реализира допълнителен модул на тема „Преход от работа към пенсиониране” към Наблюдението на работната сила;
- за първи път публикува данни по три нови показателя от Наблюдението на работната сила, с цел по-задълбоченото характеризиране на различни категории лица според връзката им с пазара на труда;
- откри нова рубрика „Качество” на интернет сайта на института, в която са публикувани ревизираната версия на Кодекса на европейската статистическа практика и основни стратегически и методологични документи, свързани с осигуряване на качеството в НСС;
- проведе първи вътрешен одит по качеството на статистическите изследвания;
- НСИ и органите на статистиката направиха самооценка за степента на прилагане на принципите, свързани със статистическите процеси, от Кодекса на европейската статистическа практика.

Една от първите затворени глави по време на преговорния процес за присъединяване на България към Европейския съюз е глава 12 „Статистика”. Важно условие за изграждане на доверие към официалната статистика е строгото спазване на научните принципи и придържането към утвърдените международни и европейски методологии и стандарти, осигуряването на прозрачност при производството на статистическа информация, както и прилагането на ефективна политика по разпространение на информацията и обслужване на потребителите.

Европейското законодателство в областта на статистиката е с широк обхват и включва повече от 540 нормативни документа. България, като пълноправен член на ЕС, прилага напълно стандартизирани и хармонизирани статистически методи, методологии и стандарти.

В Националната статистическа програма (НСП) са включени статистически изследвания с установена обществена значимост, като повече от 95% от тях са в изпълнение на задълженията на Р България към ЕС. Резултатите от статистическите изследвания се валидират от Евростат, което е гаранция, че произвежданата и разпространявана статистическа информация в България отговаря на европейските критерии и стандарти за качеството.

България е пример за добра практика в областта на статистиката за:

- изградената Единната входна точка за едновременно представяне на данъчна и статистическа информация, реализирана въз основа на изградената от НСИ информационна система „Бизнес статистика”;
- въвеждане на „Изследване на доходите и условията на живот“ (EU-SILC), по утвърдена от Евростат единна методология;
- електронното Преброяване 2011 в България е отбелязано като добра практика в годишния доклад на Международния съюз по далекосъобщенията;
- внедряване на електронни устройства при регистрацията на цените за осигуряване на статистическа информация за детайлните цени на продукти с цел повишаване качеството на данните и съкращаване времето на регистрация на цените.

С цел намаляване на натовареността на респондентите, свързана със задълженията на стопанските и нестопанските предприятия и организации, домакинствата и гражданите по предоставяне на първични статистически данни, НСИ работи в няколко основни направления:

- използване и прилагане на съвременни ИКТ за улеснение на респондентите;
- оптимизиране на статистическия инструментариум;
- оптимизиране на процеса на производството на статистическа информация;
- по-широко използване на административни източници на данни.

НСИ участва активно в работата на Европейската статистическа система и успешно провежда политика на развитие на регионалното и двустранното сътрудничество.

През април 2012 г. България е избрана за нов член на Статистическата комисия на ООН за период от четири години, който започва от 1 януари 2013 година.

През 2011 г. България кандидатства за получаване на статут на редовен наблюдател в заседанията на Комитет по статистика на ОИСР.

Приоритетни задачи за развитие на европейското партньорство и международното сътрудничество са активното участие на НСИ в подготовката и приемането на новото европейско законодателство в областта на статистиката, обмена на добри практики и опит с други статистически служби.

НСИ участва в изпълнението на редица европейски проекти. За периода 2008 - 2012 г. НСИ е подписал над 100 (сто) договора за изпълнение на проекти, финансирани от ЕК. Политиката на Евростат е насочена към по-активно участие на националните статистически служби в ESSnet проекти, които целят намаляване на финансовите ресурси и прилагане на резултатите и ползите от проектите в цялата ЕСС. България участва като партньор в три ESSnet проекта с координатори Испания, Италия и Норвегия в областта на статистиката на туризма, обмена на статистически данни и метаданни и геостатистика.

НСИ осигурява методологична, методична и техническа помощ чрез различни инструменти за сътрудничество (Туининг проекти с Азербайджан, Косово, БЮР Македония, Украйна и др., ТАИЕХ - Йордания).

НСИ се утвърди като надежден партньор след успешното изпълнение на двегодишния Туининг проект „Помощ на Държавния статистически комитет на Азербайджан за достигане на европейските стандарти в областта на националните сметки, ненаблюдаваната икономика, бизнес статистиката и индекса на цените на производител”, реализиран от консорциум между Федералната статистическа служба на Германия и НСИ като младши партньор/ръководител на Туининг проекта.

Международното проекти, реализирани от БНБ в областта на статистиката, които са от нейна компетентност през периода 2008-2012 г., са посочени в раздел „Международни отношения и участие в ЕСЦБ“ на полугодишните и годишните отчети на БНБ, които са приети от управителния съвет на БНБ.

SWOT анализ

Вътрешни фактори	
Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none"> • Разработена стратегия и визия за развитие на статистиката за периода 2008-2012 • Намалена натовареност на респондентите • Подобро качество на статистическата	<ul style="list-style-type: none"> • Недостатъчен мониторинг на изпълнението на приетата стратегия • Непълно приложение на нови форми на комуникация с потребителите и респондентите

<p>информация</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усъвършенствано съхранение и разпространение на статистическата информация • Ускорено внедряване на нови ИКТ и интегриране на ИТ дейностите • Добро европейско партньорство и международно сътрудничество • Предприети мерки за по-ефективно взаимодействие и координация в рамките на НСС • Високо доверие към официалната статистика • Развитието на методологията и обогатяването на съдържанието на съществуващите статистически изследвания и внедряването на нови изследвания и статистически показатели • Развитие на човешките ресурси и подобряване на условията на труд • Възможности за кариерно развитие и обучение 	<p>съобразно промените в комуникационните канали, обработката и съхранението на данните</p> <ul style="list-style-type: none"> • Недостатъчно приложение на интегриран подход и съчетаване на информация от различни източници • Недостатъчно ефективно взаимодействие и координация в рамките на НСС • Слабо участие на представители на академичната общност в развитието на методологията на статистическите изследвания • Незадоволително съвместно участие на експерти от НСИ, органите на статистиката и университетски преподаватели в научни конференции • Неосъвременена организационна структура на НСИ, включително на регионално ниво
Външни фактори	
Възможности	Рискове
<ul style="list-style-type: none"> • Осигуряване на обективна, навременна и надеждна статистическа информация за икономическото, социалното и демографското развитие на национално и регионално равнище • Използване на нови източници на данни и средства за усъвършенстване на производството и повишаване на качеството на статистическите продукти и услуги • Повишаване на професионалния и организационен капацитет на Националната статистическа система • Внедряване на иновативни и ефективни информационни и комуникационни технологии и е-услуги • Повишаване на ефективността на разходите 	<ul style="list-style-type: none"> • Невъзможност за обезпечване на нарастващите потребности от статистическа информация • Намаляване на натовареността на респондентите едновременно с гарантиране на качеството на статистическата информация • Появата на т.нар. „конкуренти“ на официалната статистика при производството на информация • Глобализация и навлизане на нови явления и процеси • Измерване на ефективното използване на природен и човешки капитал • Недостатъчна ресурсна обезпеченост като количество и качество загуба на административен капацитет

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ, КООРДИНАЦИЯ И ОТГОВОРНОСТИ В РАМКИТЕ НА НСС

С цел постигане на по-голяма съгласуваност на дейностите и сроковете за производство на статистическа информация се актуализират споразуменията на НСИ с органите на статистиката и другите държавни институции - Меморандума за сътрудничество между НСИ, БНБ и МФ на основание изпълнение на препоръка на Евростат.

През 2012 година е създадена междуведомствена работна група с представители от трите институции, действаща към меморандума за сътрудничество.

С оглед изпълнението на решенията на Евростат за управление качеството на статистическите данни за целите на държавна финансова статистика и осигуряването на надеждна информация от административни източници през 2012 г. се подписа Споразумение за сътрудничество между НСИ и Сметната палата.

НСИ и органите на статистиката съвместно подготвят и участват в европейски програми и проекти, свързани с развитието на статистическите методи, разработването на нови статистически показатели и провеждането на нови изследвания.

С цел постигане на по-голяма съгласуваност на дейностите и сроковете за производство на статистическа информация се актуализират споразуменията на НСИ с органите на статистиката и другите държавни институции.

НСИ взема активно участие в работата на различни междуведомствени комисии и тематични работни групи.

НСИ участва в междуведомствените работни групи за подготовка на стратегическите документи за структурните и секторните програми на ЕК до 2020 година.

Българска народна банка, в съответствие с Устава на Европейската ситема на централните банки и Европейската централна банка и със Закона за Българската народна банка действа като звено за контакт с ЕЦБ по статистическата информация от нейна компетентност.

Предвид обстоятелството, че НСИ е член на ЕСС, а БНБ - на ЕСЦБ, двете институции в рамките на Комитета по парична, финансова и статистика на платежния баланс си сътрудничат по темите от взаимен интерес, обсъждани от този комитет.

Демографска статистика

- Споразумение между Министерството на вътрешните работи (МВР) и НСИ за обмен на информация

НСИ получава данни за всички чужденци и граждани на ЕС, с разрешен статут за пребиваване в Република България, който не е изтекъл към момента на извадката, регистрирани в автоматизираната информационна система „Единен регистър за чужденците” на МВР, необходими за производството на статистика на външната миграция.

- Споразумение между НСИ и Министерството на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) за осигуряване на текущ обмен на данни

НСИ получава данни от регистрите на национално ниво - Национална база данни „Население”, поддържани от Главна дирекция „Гражданска регистрация и административно обслужване” (ГД ГРАО) при МРРБ, необходими за производството на статистика на демографските събития.

Доходи и разходи на населението

- Националният осигурителен институт (НОИ) предоставя на НСИ информация за размера на получаваните пенсии, добавки към пенсиите и допълнителни обезщетения и помощи по вид и по месеци от регистър „Пенсии“, както и годишни данни за лицата получаващи обезщетения и помощи по Кодекса за социално осигуряване (регистър за обезщетенията) за целите на изследването Статистика на доходите и условията на живот.
- Националната агенция по приходите (НАП) предоставя информация за лицата подали годишна данъчна декларация, както и данни за осигурените лица за допълване и валидиране на липсваща информация за доходите от проведеното през 2012 г. изследване „Статистика на доходите и условията на живот“.

Образование, култура и информационно общество

- НСИ получава от Министерството на образованието и науката и от Министерството на финансите (МФ) данни за публичните и частните разходи за образование.
- НСИ ежегодно получава данни за издателската продукция в страната от Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“. Предоставя се изчерпателна информация (база данни) за депозирания в Националната библиотека произведени книги и продължаващи (периодични) издания.

Статистика на здравеопазването

- НСИ получава информация за регистрираните „Трудови злополуки“ от НОИ.
- Националният център по обществено здраве и анализи (НЦОЗА) провежда статистическите изследвания за дейността на лечебните и здравни заведения и заболяемостта на населението от социално значими заболявания.

Макроикономическа и бизнес статистика

- Меморандум за сътрудничество между НСИ, БНБ и МФ в областта на държавната финансова статистика и финансови национални сметки.
- Споразумение за сътрудничество и стратегическо партньорство при обмен на информация между НСИ и Сметната палата за целите на данните за дефицита/излишъка и дълга на институционален сектор „Държавно управление“ с оглед постигане на оптимална организация и координация при взаимодействието между двете институции.
- Споразумение за обмен на информация между БНБ и НСИ в областта на макроикономическата и бизнес статистика.
- Споразумение между НСИ и НОИ за обмен на данни. Съществен акцент се поставя на координацията между двете институции за разработването на методология за изчисляване на пенсионните права в България на основание

въвеждането на Европейска система от национални и икономически сметки 2010.

- Споразумение за сътрудничество и обмен на информация между НСИ и Агенция „Митници“ относно вноса и износа на стоки от и за Общността и трети страни.
- Инструкция за взаимодействие между НСИ и НАП във връзка с функционирането на система Интрастат (вътреобщностна търговия).
- Споразумение между НСИ и МВР за предоставяне на данни за пътничепотока на граничните пунктове по страни и причини за пътуванията.
- Споразумение между НСИ и Агенцията по вписванията за предоставяне на данни от Търговския регистър и Регистър Булстат.
- Споразумение между НСИ и НОИ за предоставяне на информацията от персоналният регистър на осигурените лица.
- Споразумение между НСИ и Агенцията по заетостта към Министерството на труда и социалната политика за предоставяне на информация за регистрираните безработни.

Статистика на селското, горското и рибно стопанство

- Министерството на земеделието, храните и горите разработва и разпространява статистическа информация за заетостта и използването на земята, за растениевъдството, за животновъдството, за доходите на земеделските стопанства, за биологичното земеделие, както и провеждането на извадковите и изчерпателните изследвания на структурата на земеделските стопанства.
- Основните ангажименти на НСИ са в областта на сателитните сметки за селското и горското стопанство, цените и индексите в селското стопанство и статистиката за развитието на селските райони.
- НСИ осъществява информационен обмен и с Изпълнителната агенция по горите и Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури.

Статистика на сметки в околната среда

- Министерството на околната среда и водите (МОСВ) и Изпълнителната агенция по околна среда координират цялостната дейност по разработване и наблюдение на изпълнението на политиките и програмите в областта на околната среда и имат водеща роля в събирането, публикуването и разпространението на информация за състоянието на околната среда.
- МОСВ и НСИ осъществяват разработването, производството и разпространението на статистическа информация в областта на околната среда

и водите в съответствие с действащото европейско законодателство и сключено споразумение.

Статистика на транспорта

НСИ провежда статистическите изследвания в областта на транспорта координирано и при осъществяване на информационен обмен с:

- Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация” към Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията (МТИТС) за дейността на гражданското въздухоплаване в Република България;
- Изпълнителна агенция „Морска администрация” към МТИТС за дейността на морските и речните пристанища;
- Национална агенция „Пътна инфраструктура” - данни за републиканската пътна мрежа по клас на пътя и вид на настилката;
- Национална компания „Железопътна инфраструктура” - данни за дължина на железопътните линии, общо за страната и по региони;
- Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация” към МТИТС - данни за лицензираните превозвачи на пътници и товари за вътрешни и международни превози; данни за броя на лицензираните таксиметрови превозвачи и притежаваните от тях автомобили;
- Комисия за регулиране на съобщенията - данни за лицензираните оператори, извършващи универсални и неуниверсални пощенски услуги;
- МВР, Главна дирекция „Национална полиция” - данни за пътнотранспортните произшествия, убитите и ранени лица; данни за регистрираните моторни превозни средства;
- МВР, дирекция „Комуникационни и информационни системи” - данни за регистрираните МПС, необходими за провеждане на извадковото изследване на товарния автомобилен транспорт.

ЧАСТ I. ПРАВНА РАМКА И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД НСС

1.1. Правна и институционална рамка

Статистическата дейност в Република България се регламентира от Закона за статистиката (обн., ДВ, бр. 57/1999 г., последно изм., ДВ, бр. 38/18.05.2012 г., в сила от 1.07.2012 г., доп., бр. 15 от 15.02.2013 г., в сила от 1.01.2014 г.), чл. 42 от ЗБНБ, Закона за защита на личните данни, Закона за електронното управление и от значителен брой регламенти на ЕС в областта на статистиката.

По закон статистическата дейност в Република България се осъществява от НСИ, органите на статистиката и БНБ.

НСИ е със статут на държавна агенция, която се състои от централно управление и 6 териториални статистически бюра, определени с Постановление на Министерския съвет № 272 от 8 октомври 2015 г., съгласно Класификацията на териториалните единици за статистически цели в България (NUTS), утвърдена със Заповед № РД 07-24/17.01.2013 г. на председателя на НСИ, обн., ДВ, бр. 13 от 8.02.2013 г., в сила от 12.02.2013 г., както следва:

1. ТСБ - Северозапад с център гр. Плевен;
2. ТСБ - Север с център гр. Русе;
3. ТСБ - Североизток с център гр. Варна;
4. ТСБ - Югоизток с център гр. Бургас;
5. ТСБ - Юг с център гр. Пловдив;
6. ТСБ - Югозапад с център гр. София.

Органите на статистиката са държавни органи или структурни звена в министерствата, ведомствата и други централни и териториални органи на изпълнителната власт, които извършват статистическа дейност.

Органите на статистиката се определят като такива и се включват в НСС със заповед на министър-председателя съгласно чл. 3, ал. 3 от Закона за статистиката по съвместно предложение на ръководителите на съответните ведомства и председателя на НСИ за срок от пет години.

Съгласно Закона за статистиката към председателя на НСИ функционира Национален статистически съвет. Съветът е съвещателен орган и има функции по предоставяне на становище и препоръки относно Стратегията за развитие на НСС за всеки 5-годишен период и по обсъждане и подпомагане на изпълнението на годишната Национална статистическа програма. В Националния статистически съвет участват представители на всички органи на статистиката, БНБ, академичната общност и различни групи респонденти и потребители.

Българската народна банка, като член на ЕСЦБ разработва, изготвя и разпространява статистическа информация в съответствие с член 5 от Протокол № 4 относно Устава на ЕСЦБ и на ЕЦБ и в съответствие с член 42 от Закона за БНБ.

Взаимоотношенията между институциите от Националната статистическа система следва да се основават на договорни взаимоотношения при отчитане на взаимните интереси и съществуващите правни рамки.

1.2. Предизвикателства пред НСС до 2020 година

Промените в икономиката, социалната сфера и околната среда изискват засилване на значението и ролята на официалната статистика в посока:

- Ориентиране към променящите се потребности от статистическа информация на обществото.

- Производство на статистически данни с доказано качество и в съответствие с международните стандарти за осигуряване на международно сравними, надеждни и отговарящи на строгите стандарти за конфиденциалност и защита на информацията данни.
- Ефективност на разходите.
- Подобряване на съгласуваността и хармонизирането на статистическите данни между членовете на НСС и рационализиране на националните процеси на изготвяне на официална статистика.
- По-добро използване на съществуващите източници на данни, както и намаляване на административната тежест за респондентите и статистиците.

Характеризирането на нови явления и процеси като глобализация, икономика на знанието, благосъстояние и качество на живот изисква прилагане на интегриран подход и съчетаване на информация от различни източници. Приоритетно значение се отделя на развитието на социалната статистика, свързано с препоръките в стратегия „Европа 2020“ и съобщението „Отвъд БВП - измерване на напредъка в свят на промени“. Предвижда се подобряване на навременността, разширяване на възможностите за измерване на благосъстоянието и качеството на живота, изпълнение на дейности, включени в декларацията, приета в Малта относно миграцията, развитието на статистиката на здравеопазването и образованието.

Новите форми на комуникация с потребителите и респондентите и другите постижения в информационните технологии ще доведат до съществени промени в комуникационните канали, обработката и съхранението на данните.

Основните предизвикателства, които ще определят развитието на НСИ и органите на статистиката до 2020 г., са:

1. Нарастване на потребностите и задълбочаване на интереса на потребителите към официалната статистическа информация

- Потребности от комплексна и многоаспектна статистическа информация за целите на разработването, мониторинга и оценката на политики и програми на национално и регионално равнище.
- Необходимост от разработване на интегрирана система от показатели за измерване на напредъка към зелена икономика и зелен растеж в контекста на устойчивото развитие.
- Хармонизиране на основните области на бизнес статистиката чрез обща правна рамка, подобряване на качеството и уеднаквяване на бизнес регистрите чрез общи дефиниции.

- По-широк обмен на микроданни, които да могат да бъдат идентифицируеми, структурирани и интегрирани.
- Многократно използване на статистическите данни за различни цели както от вътрешни, така и от външни за НСИ и органите на статистиката потребители.
- Хармонизиране на изследванията в домакинствата и на лицата чрез обща правна рамка, подобряване на качеството, навременността на изходните данни и стандартизация на променливите.
- Осигуряване на надеждна, навременна и с необходимата точност информация за потребностите на макроикономическия анализ и вземането на информирани решения в областта на икономическата и социалната политика и опазването на околната среда за България и ЕС.
- Обвързване на статистическа и геопространствена информация.
- Предоставяне на анонимизирани микроданни за изследователски цели.
- Прилагане на статистически и иконометрични методи за оценка на статистическите данни.
- Засилване на сътрудничеството на НСИ и органите на статистиката с останалите статистически служби - членки на ЕСС, и извън нея в областта на разпространението на статистическата информация с цел повишаване на разпознаваемостта на официалната статистика не само в европейски, но и в световен мащаб.
- Съблюдаване на основните изисквания от страна на Република България на Специалния стандарт за разпространение на данни Плюс на МВФ - най-високото ниво за оповестяване на статистически данни съгласно инициативите за стандарти на данни.
- Осигуряване на гъвкавост при планиране на статистическите изследвания и подобряване на навременността на резултатите с цел удовлетворяване нуждите на потребителите на статистическа информация.
- Допълнително модернизиране и по-широко използване на нови източници на данни (вкл. „големи информационни масиви“).
- Съчетаване на различни източници на данни при производството на статистическа информация: административни данни, големи данни, извадкови статистически изследвания.

2. Появата на т.нар. „конкуренти“ на официалната статистика при производството на информация налага:

- Утвърждаване на официалната статистика като източник на качествена статистическа информация.
- Използване на нови информационни и комуникационни технологии за събиране, обработване и публикуване на статистически данни.

- Повишаване на статистическата култура на потребителите и критичността им към предлаганите данни в информационното пространство.

3. Намаляване на натовареността на респондентите при гарантиране на качеството на статистическата информация:

- Разширяване на обхвата на използваните административни източници и прилагане на мерки за подобряване на качеството на данните, получавани от тях.
- Консолидиране на изследванията на домакинствата, осигуряващи първични данни за качеството и условията на живот на населението.
- Оптимизиране на използването на данни от административни регистри и информационни системи и свързване на данни от различни източници за статистически цели чрез:
  - внедряване на съвременни информационни и комуникационни технологии при производството на статистическа информация;
  - предоставяне на е-услуги;оптимизиране на статистическия инструментариум.
- Приоритетните проекти в областта на статистиката, съставяна от БНБ, като част от ЕСЦБ се определят с решение на УС на БНБ.

ЧАСТ II. ЦЕЛИ И ХОРИЗОНТАЛНИ ПРИОРИТЕТИ НА НАЦИОНАЛНАТА СТАТИСТИЧЕСКА СИСТЕМА

2.1. Основни цели

Развитието на НСИ и органите на статистиката до 2020 г. налага реализирането на следните основни цели:

Цел 1. Осигуряване на обективна, навременна и надеждна статистическа информация за икономическото, социалното и демографското развитие и за околната среда на национално и регионално равнище.

Цел 2. Въвеждане на нови източници на данни и средства за усъвършенстване на производството и повишаване на качеството на статистическите продукти и услуги.

Цел 3. Повишаване на професионалния и организационния капацитет на НСИ и органите на статистиката.

Цел 4. Внедряване на иновативни и ефективни информационни и комуникационни технологии и е-услуги.

Цел 5. Хармонизиране на събираните данни и приемане на общи стандарти за качество на данните, което ще даде възможност за свързване на различни бизнес, социални и макроикономически статистики, ще повиши още повече стойността на събраната информация и ще разшири нейното използване.

Основните цели за развитието на НСИ и органите на статистиката са определени въз основа на нуждите на потребителите, приоритетите, залегнали в Европейската статистическа програма за периода 2013 - 2017 г., значимостта на предоставяне на качествена статистическа информация за разработването, мониторинга и оценяването на различни политики, степента на натовареност на респондентите и разходите за провеждане на изследванията.

Основните цели, заложи в Стратегията за развитие на НСИ и органите на статистиката, ще бъдат реализирани чрез постигане на определени хоризонтални и специфични приоритети.

2.2. Хоризонтални приоритети

Приоритети към цел 1. Осигуряване на обективна, навременна и надеждна статистическа информация за икономическото, социалното и демографското развитие и за околната среда на национално и регионално равнище.

Приоритет 1.1. Осигуряване на статистически показатели за разработване, наблюдение и оценка на европейски, национални и регионални политики:

- Показатели за стратегия „Европа 2020“.
- Показатели за Националната програма за развитие на Република България: България 2020.
- Показатели за измерване на напредъка по изпълнението на целите, заложи в Националната програма за реформи на Република България (2012 - 2020 г.) и Конвергентната програма на Република България.
- Индикаторна система за наблюдение на прогреса в областта на устойчивото развитие по програмата на ООН. Цели на устойчивото развитие“ 2030.
- Показатели за установяване на макроикономическите дисбаланси.
- Показатели за измерване и мониторинг на напредъка към зелена икономика и зелен растеж.
- Наблюдение и оценка на показателите за резултат по оперативните програми.

Приоритет 1.2. Актуализиране на съществуващите и разработване на показатели за изследване на нови явления и процеси:

- Обогаляване на съдържанието на съществуващата статистическа информация в отговор на информационните нужди на потребителите.
- Разработване на показатели с цел характеризирание на нови явления и процеси.
- Актуализация на съществуващите и разработване на нови показатели с цел изучаване на глобализацията на икономиката и глобалните вериги стойности.
- Разработване на показатели за изучаване и оценка на предприемачеството и конкурентоспособността.
- Разработване и разпространение на статистическа информация относно енергийната интензивност на икономиката на национално ниво и енергията от възобновяеми енергийни източници (зелена енергия).
- Внедряване на методологически подобрения на данните за БВП и БНД, свързани с методологическите и верификационните мисии на Евростат.
- Разработване на методология за изчисляване на пенсионните права в Р България и осигуряване на съответните показатели, включени в Програмата на Евростат за предоставяне на данни в областта на националните сметки - таблица 29.
- Разработване на допълнителни показатели в областта на околната среда.

Приоритет 1.3. Разширяване на обхвата на предоставяните статистически продукти и услуги и активизиране на комуникацията с потребителите:

- Прилагане на иновативни подходи и решения чрез разработване и внедряване на електронен портал „е-разпространение“ за осигуряване на онлайн достъп на обществеността до статистическа информация.
- Използване на средства за визуализация на данни и улесняване на потребителите при тяхното интерпретиране.
- Превръщане на интернет пространството в основен източник за разпространение на статистически продукти и услуги и комуникация.
- Разширяване на възможностите за използване на анонимизирани микроданни за научни и изследователски цели.
- Повишаване на статистическата грамотност на всички групи потребители.
- Ефективност, партньорство и непрекъсната двупосочна връзка с медиите.
- Разширяване на набора от регионална информация за потребителите чрез изграждане на информационна база за районите, областите и общините в България.

- Активен диалог с потребителите на статистическа информация чрез организиране на семинари и обучения, осигуряващи непосредствена връзка между статистици и потребители на статистическа информация.

- Организацията на планираните семинари и обучения, осигуряващи непосредствена връзка между статистици и потребители на статистическата информация, ще бъде конкретизирана в Плана за действие по изпълнението на Стратегията.

- Активен диалог с потребителите на статистическа информация с цел да се отговори на техните искания по икономически ефективен и отзивчив начин.

- Предоставяне на информацията по интерактивен и лесно разбираем начин чрез разработване и внедряване на иновативни продукти и услуги.

- Разпространение на информацията чрез „отворени“ и „свързани отворени“ данни с цел повишаване на доверието към официалната статистика и като възможност за потребителите да разработват свои продукти на основата на статистическите данни.

- Утвърждаване на НСС като единствен официален източник на статистически данни за всички групи потребители чрез осигуряване на висококачествени статистически информационни продукти и услуги.

Приоритет 1.4. Създаване на условия за производство и интегриране на пространствена (геореферирана) информация със статистическа информация:

- Използване на инфраструктурата за пространствена информация в Европейската общност (INSPIRE), по-специално чрез геопортала на ЕС.

- Интегриране на статистическите данни, когато това е приложимо, с цел създаване на инфраструктура с многобройни източници на информация за предоставяне на пространствено-времеви анализ.

- Разширяване на използването и разпространението на регионална геореферирана статистическа информация.

Приоритет 1.5. Подготовка за Преброяване на населението и жилищния фонд 2021.

Приоритет 1.6. Изграждане и поддържане нивото на административния капацитет за прилагане на изискванията на Евростат по предоставяне на данни в областта на националните сметки.

Приоритети към цел 2. Въвеждане на нови източници на данни и средства за усъвършенстване на производството и повишаване на качеството на статистическите продукти и услуги.

Приоритет 2.1. Разширяване на използването на административни регистри и информационни системи за статистически цели:

- Внедряване на комбинирани методи за събиране на данни.

- Съчетаване на данни от различни информационни източници.
- Разширяване на използването на данни от административни източници.
- Пилотни проучвания относно получаването и използването на сканирани данни чрез използване на техниките на web-scraping.

Приоритет 2.2. Използване на иновативни ИКТ и средства за събиране на първични данни:

- Разработване на уеббазирани приложения за въвеждане на данни и по-широко използване на електронни формуляри.
- Разработване на информационни системи с използване на утвърдени стандарти за предаване и разпространение на статистически данни, например SDMX.
- Прилагане на иновативни методи при анкетните проучвания (CATI, CAPI, CAWI).
- Използване на таблети и мобилни устройства за събиране на данни, разработка и внедряване на приложения за мобилни устройства.
- По-широк обмен на микроданни за статистически цели не само в НСИ и органите на статистиката, но и в ЕСС.

Приоритет 2.3. Внедряване на системен подход за управление и контрол на качеството в НСИ и органите на статистиката:

- Въвеждане на системен подход за управление на качеството, основан на националната рамка за осигуряване на качеството.
- Изграждане на система за управление на качеството на производството на статистически информационни продукти.
- Въвеждане на годишен мониторинг за прилагане на принципите на Кодекса на европейската статистическа практика в НСИ и органите на статистиката.
- Стандартизиране на докладите за качеството в НСИ и органите на статистиката.
- Документиране на качеството на статистическите продукти и процеси в НСИ и органите на статистиката.
- Провеждане на одити за качеството на статистическите процеси и продукти.
- Организиране и участие в обучения и курсове в областта на качеството.
- Публикуване на информация за качеството на статистическата информация, предоставена от НСИ, органите на статистиката и БНБ.

- Хармонизиране на социалните, бизнес и макроикономическите статистики чрез използване на общи дефиниции, обмен на идентифицируеми, интегрирани и навременни микроданни.

Приоритети към цел 3. Повишаване на професионалния и организационния капацитет на НСИ и органите на статистиката.

Приоритет 3.1. Създаване на мотивираща работна среда и развитие на професионалния капацитет на служителите в НСИ и органите на статистиката:

- Развитие на квалификацията на персонала с цел прилагане на новите информационни и комуникационни технологии.
- Разработване и изпълнение на стратегия за развитие и управление на човешките ресурси, в т.ч. и на управленския капацитет на НСИ и органите на статистиката.
- Разработване на стандарти относно планирането на необходимите човешки ресурси.
- Въвеждане на автоматизирана система за управление на човешките ресурси и внедряване на нови високи технологии в процесите на вътрешна и външна комуникация между служителите в НСИ и НСИ и органите на статистиката.
- Въвеждане на система за оценка на текучеството, удовлетвореността от работата и от условията на труд.
- Разработване на програми за обучение на новопостъпили служители и програми за обучение с цел поддържане и развитие на квалификацията по отношение на статистическите процеси.

Приоритет 3.2. Адаптиране на организацията на работа в НСИ и органите на статистиката към новите информационни и комуникационни технологии:

- Предоставяне на последни технологични продукти, ресурси и услуги за извършване на работния процес.
- Осигуряване на възможност за отдалечена работа на служителите (мобилно работно място) в съответствие с изискванията за сигурност.
- Използване на персонални мобилни устройства на работното място.
- Разширяване и усъвършенстване на използването на аналитичните платформи за обработка на статистически данни.

Приоритет 3.3. Взаимодействие и партньорство между институциите от НСИ и органите на статистиката и потребителите:

- Активно партньорство и сътрудничество между НСИ, органите на статистиката и БНБ в информационния обмен при участие в европейски и национални проекти и разработване и изпълнение на годишната Национална статистическа програма.

- Активно участие на Националния статистически съвет чрез изготвяне на становища и препоръки при вземане на решения в областта на статистиката, свързани със засилване на доверието в официалната статистика.
- Сътрудничество и партньорство с министерства, ведомства и други централни и териториални органи на изпълнителната власт, поддържащи информационни регистри и бази данни, с цел автоматизиране на обмена на информация между институциите и използване на административни източници за статистически цели.
- Засилване на партньорството с външни потребители за провеждане на специализирани изследвания в социалната област за целите на разработването, наблюдението и оценката на политики и програми на национално и регионално равнище.
- Разработване на статистически производствен модел.
- Разработване на единни стандарти при разпространението на статистическа информация в рамките на НСИ и органите на статистиката.

Приоритет 3.4. Утвърждаване на НСИ и органите на статистиката като активен член на Европейската статистическа система и международната статистическа общност:

- Участие при изготвянето и обсъждането на законодателните актове на ЕС в областта на статистиката чрез активно партньорство в рамките на ЕСС.
- Участие в стратегически статистически комитети и работни групи за разработване на общи политики и инструменти, свързани с по-нататъшното развитие на ЕСС.
- Участие на НСИ като страна партньор на статистическите служби на държавите - членки на ЕС, при осъществяването на европейски проекти в областта на статистиката.
- Засилване на сътрудничеството в рамките на ЕСС с цел гарантиране на общественото доверие в официалната статистика чрез разработване на единна стратегия за комуникация и разпространение, както и чрез „брандиране“ на „европейската статистическа информация“.
- Укрепване на двустранното сътрудничество чрез подписване на споразумения за сътрудничество и меморандуми за разбирателство.
- Засилване на участието на НСИ в европейски проекти в страните от Западните Балкани, политиката на добросъседство на ЕС и източното партньорство, европейска политика на добросъседство - юг.
- Организация и успешно провеждане на Българското председателство на Съвета на ЕС през 2018 година.

Приоритет 3.5. Активно взаимодействие с академичната общност при разработването на нови статистически методи, продукти и услуги:

- Участие на представители на академичната общност в развитието на методологията на статистическите изследвания.
- Съвместно участие на експерти от НСИ и органите на статистиката, университетски преподаватели и изследователи в научни конференции и други форуми.
- Привличане на университетски преподаватели за провеждане на краткосрочни курсове по статистика и макроикономика за повишаване на квалификацията на експертите от НСИ.
- Привличане на студенти като стажанти в НСИ.

Приоритети към цел 4. Внедряване на иновативни и ефективни информационни и комуникационни технологии и е-услуги.

Приоритет 4.1. Развитие на информационни системи и е-услуги в посока на намаляване на натовареността на респондентите, повишаване на качеството на статистическата информация и усъвършенстване на методите за нейното разпространение:

- Внедряване на е-услуги за събиране на статистическа информация от регистрите на електронното управление в изпълнение на Пътната карта за реализация на Общата стратегия за електронно управление на Република България **2014 - 2020** година.
- Внедряване на е-услуги по присъединяване на Агенцията по вписванията към Единната входна точка между Националната агенция за приходите и Националния статистически институт по подаването на Годишни отчети за дейността (ГОД) във връзка с изискването на Закона за електронно управление за обслужване на едно гише по електронен път и **многократно използване на събраните данни.**
- Внедряване на системи за управление и оптимизация на работата с потребители на статистическа информация.
- Разработване на електронен дневник и внедряване на комбинирани методи за провеждане на анкети сред домакинствата.
- Внедряване на най-добри практики за обслужването на респондентите като Подпомагащ център за реализиране на единна входна точка за контакт, оказване на помощ и разрешаване на възникнали проблеми.
- Внедряване на интернет услуги за предоставяне на информация на обществото и за обмен на информация между организациите чрез електронен портал „е-разпространение“ като компонент на е-управление.
- Внедряване на видеоконферентни връзки за провеждане на е-конференции, е-семинари и други.
- Разработване и внедряване на е-услуги за разпространение и обмен на статистически данни и метаданни в съвременни стандарти за представяне и обмен на информация (HTML5, SVG, SDMX, DSPL, KML и др.).

Приоритет 4.2. Внедряване на единни европейски ИТ средства, продукти и стандарти с оглед осигуряване на условия за интеграция и хармонизация на статистическия производствен процес в рамките на ЕСС:

- Интеграция и хармонизация на статистическия производствен процес чрез използване на оперативно съвместими и споделени средства и услуги в съответствие с новия модел на бизнес архитектура на ЕСС.
- Използване на разработени и предоставени от ЕСС общи ИТ средства, насочени към индустриализация на статистическия производствен процес.
- Прилагане на модерни и иновативни решения за осигуряване на интеграцията на процесите.
- Принос към подобряването на съпоставимостта на статистиката на европейско равнище в нови области, включени в ЕСП.
- Прилагане на утвърдени от ЕСС стандарти за предаване и съхранение на данни.
- Приемане на общи стандарти за качество на данните, което ще даде възможност да се повиши стойността на събираната информация и ще разшири нейното многократно използване.

Приоритет 4.3. Повишаване на ефективността и разпределението на ресурсите в центъра за данни чрез внедряване на най-добрите практики и технологии за управление на инфраструктурата:

- Виртуализация на инфраструктурата и осигуряване на надеждността и скалируемостта на необходимите ресурси в режим 24/7/365.
- Изследване на възможностите за използване и внедряване на технологии и услуги, достъпни през интернет, т.нар. „облачни компютърни технологии“ за предоставяне на централизирани услуги.
- Внедряване на собствена облачна инфраструктура т.нар. „частен облак“ за предоставяне на централизирани услуги на ТСБ и мобилните работни места.
- Съкращаване на разходите, свързани с поддръжка, мониторинг и администриране.

Приоритет 4.4. Развитие и обновяване на сървърната и комуникационната инфраструктура и персонална техника с цел осигуряване на развитието на ИКТ и предоставяне на нови услуги:

- Доставка на сървъри, системи за съхранение на данни от корпоративен клас, комуникационно оборудване за осигуряване на високоскоростни и надеждни мрежи.
- Внедряване на иновативни персонални устройства на работните места.
- Постепенен преход към „зелени“ ИКТ.

Наред с посочените във втората част общи хоризонтални приоритети за развитието на НСИ и органите на статистиката във всяка отделна статистическа тематична област има специфични приоритети, които са свързани с развитие на

методологията, обогатяване на съдържанието на съществуващи изследвания, въвеждане на допълнителни модули и разширяване на съществуващи изследвания, внедряване на нови изследвания и показатели.

Стратегията за развитие на НСС до 2020 г. ще бъде реализирана от НСИ и органите на статистиката чрез изпълнение на разработен за целта план за действие. Планът за действие включва описание на приоритетните направления, срок за изпълнение, очаквани резултати и отговорна институция. Приоритетните направления са групирани в следните тематични области:

- Демографска и социална статистика
- Макроикономическа статистика
- Бизнес статистика
- Статистика на селското, горското и рибното стопанство
- Многоотраслова статистика
- Статистическа инфраструктура.

Българската народна банка участва в изпълнението на Стратегията при отчитане на правната рамка за функциониране на ЕСЦБ и в съответствие със съображение 9 на преамбюла на Регламент № 223/2009, както и в изпълнението на поетите от нея ангажименти с Меморандуми (споразумения), сключени с НСИ и органите на статистиката.

ЧАСТ III. РЕСУРСИ, ОРГАНИЗАЦИЯ И МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Стратегията за развитие на НСИ и органите на статистиката до 2020 г. ще се осъществява на базата на разработения План за действие за нейното изпълнение. Тя е отворен документ, чието съдържание може да се актуализира в отговор на възникнали нови потребности и задачи.

Важни предпоставки за успешното изпълнение на Стратегията са активното участие на НСИ и органите на статистиката и засилване на взаимодействието и партньорството в рамките на Националната статистическа система.

Контролът и мониторингът на изпълнението на Стратегията ще се осъществяват от НСИ. Изпълнението на заложените цели и приоритети ще се обсъжда от Националния статистически съвет и ежегодно ще се докладва в отчета за изпълнението на Националната статистическа програма и за дейността на НСИ.

Приложение 1. Фундаментални принципи на официалната статистика на ООН

ФУНДАМЕНТАЛНИ ПРИНЦИПИ НА ОФИЦИАЛНАТА СТАТИСТИКА НА ООН

Фундаменталните принципи на официалната статистика са приети от Статистическата комисия на ООН през април 1994 година.

Принцип 1. Приложимост, безпристрастност и равен достъп

Официалната статистика е необходим елемент на информационната система на демократичното общество, който предоставя на правителството, икономическите кръгове и обществеността данни за икономическото, демографското, социалното състояние и състоянието на околната среда. За тази цел официалните статистически данни с практическа стойност трябва да бъдат разработени и разпространени на обективна основа от официалните статистически органи с цел зачитане правото на гражданите на обществена информация.

Принцип 2. Професионализъм

За поддържане на доверието към официалната статистика статистическите органи в съответствие със строго професионални съображения, включително научни принципи и професионална етика, трябва да определят методите и процедурите за събиране, обработка, съхраняване и представяне на статистическите данни.

Принцип 3. Отчетност

За да улеснят правилната интерпретация на данните, статистическите органи трябва да представят информацията в съответствие с научните стандарти по отношение на източниците, методите и процедурите в областта на статистиката.

Принцип 4. Предотвратяване на неправилното използване

Статистическите органи имат право да коментират погрешната интерпретация или неправилното използване на статистическите данни.

Принцип 5. Ефективност на разходите

Данните за статистически цели могат да се събират от всички видове източници: статистически изследвания или административни данни. Статистическите органи трябва да избират източниците като отчитат качеството, навременността, разходите и натовареността на респондентите.

Принцип 6. Конфиденциалност

Индивидуалните статистически данни, събирани от статистическите органи за производство на статистическа информация, независимо дали се отнасят за

физически или юридически лица, трябва да имат строго конфиденциален характер и да бъдат използвани само за статистически цели.

Принцип 7. Нормативна база

Законите, регламентите и приетите мерки, в рамките на които функционират статистическите системи, трябва да бъдат публично достояние.

Принцип 8. Национална координация

За осигуряване на съгласуваност и ефективност на статистическата система на национално равнище е необходимо да се осъществява координация между статистическите органи.

Принцип 9. Международна координация

Използването на международни понятия, класификации и методи от статистическите органи подпомага осигуряването на съгласуваност и ефективност на статистическите системи на всички официални равнища.

Принцип 10. Международно статистическо сътрудничество

Двустранното и многостранното сътрудничество в областта на статистиката способства за усъвършенстване на системите на официалната статистика.

Приложение 2. Принципи на Кодекса на европейската статистическа практика

ПРИНЦИПИ НА КОДЕКСА НА ЕВРОПЕЙСКАТА СТАТИСТИЧЕСКА ПРАКТИКА¹

Кодексът на европейската статистическа практика е приет от Статистическия програмен комитет на 24 февруари 2005 година. Ревизираната версия на документа е приета от Комитета на Европейската статистическа система през септември 2011 година.

Кодексът на европейската статистическа практика се основава на **15 принципа**, обхващащи **институционалната среда, статистическите процеси и статистическите продукти**. Към всеки един принцип има показатели, които се използват за мониторинг на прилагането на Кодекса (показателите не са посочени в приложението)².

Статистическите органи, включващи Комисията (Евростат), националните статистически институти и другите национални органи, отговорни за разработването, изготвянето и разпространението на европейска статистика, заедно с правителствата, министерствата и Европейския съвет **се задължават да спазват Кодекса**.

Принципите на Кодекса за европейската статистическа практика заедно с общите принципи за управление на качеството представляват **общата рамка за качество на Европейската статистическа система**.

Принцип 1. Професионална независимост

Професионалната независимост на статистическите органи от други политически, регулаторни или административни служби и органи, както и от частния сектор, гарантира надеждността на европейската статистика.

Принцип 2. Мандат за събиране на данни

Статистическите органи имат ясен законен мандат да събират информация за целите на европейската статистика. Администрациите, предприятията и домакинствата, както и широката общественост, могат да бъдат задължени по закон да позволят достъп до данни или да предоставят данни за целите на европейската статистика по искане на статистическите органи.

Принцип 3. Адекватност на ресурсите

Ресурсите, с които статистическите органи разполагат, са достатъчни за изпълнение на изискванията за европейска статистика.

---

¹ В съответствие с Обществения ангажимент на ЕСЦБ (Приложение 4), без да се засяга [Протоколът за Устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка \(наричан по-нататък „Уставът“\)](#), БНБ, като част от ЕСЦБ, си сътрудничи с Европейската статистическа система, включваща Евростат (статистическата служба на Европейския съюз), НСИ и другите национални статистически органи, и спазва принципите, залегнали в [Кодекса на европейската статистическа практика на националните и общностните статистически органи](#).

² Кодексът на европейската статистическа практика е публикуван на интернет сайта на НСИ: http://www.nsi.bg/files/Quality/1.1.%20CoP_ALL_BG.pdf.

Принцип 4. Ангажимент за осигуряване на качеството

Статистическите органи са ангажирани по отношение на качеството. Те систематично и редовно определят силните и слабите страни с цел непрекъснато усъвършенстване на качеството на процесите и продуктите.

Принцип 5. Статистическа тайна

Абсолютно са гарантирани личната неприкосновеност на субектите, които предоставят данни (домакинства, предприятия, администрации и други респонденти), поверителността на информацията, която те предоставят, и използването на информацията единствено за статистически цели.

Принцип 6. Безпристрастност и обективност

Статистическите органи разработват, изготвят и разпространяват европейската статистика при зачитане на научната независимост и по обективен, професионален и прозрачен начин, при който всички потребители са равнопоставени.

Принцип 7. Обоснована методология

Обоснованата методология предопределя качеството на статистиката. Това изисква подходящи инструменти, процедури и експертен опит.

Принцип 8. Подходящи статистически процедури

Подходящите статистически процедури, прилагани от събирането на данните до валидирането на данните, са в основата на качеството на статистиката.

Принцип 9. Умерена натовареност на респондентите

Натовареността при отчитане е пропорционална на нуждите на потребителите и не е прекомерна по отношение на респондентите. Статистическите органи наблюдават натовареността на респондентите и определят цели за нейното намаляване във времето.

Принцип 10. Ефективност на разходите

Ресурсите се използват ефективно.

Принцип 11. Приложимост

Европейската статистика удовлетворява нуждите на потребителите.

Принцип 12. Точност и надеждност

Европейската статистика отразява действителността точно и надеждно.

Принцип 13. Навременност и точност на представяне

Европейската статистика се оповестява навреме съгласно обявената дата.

Принцип 14. Съгласуваност и сравнимост

Европейската статистика е вътрешно съгласувана, сравнима във времето и съпоставима между отделните региони и държави; възможно е да се комбинират и използват свързани данни от различни източници.

Принцип 15. Достъпност и яснота

Европейската статистика се представя в ясна и разбираема форма, оповестява се по подходящ и удобен начин, налична и достъпна е на безпристрастна основа и е подкрепена с метаданни и насоки.

Приложение 3. Списък на органите на статистиката

Списък на структурните звена в държавната администрация, които са органи на статистиката по смисъла на чл. 3, ал. 3 от Закона за статистиката

Приет със Заповед № Р-10 от 9 януари 2009 г. на министър-председателя на Р България, изменен със Заповед № Р-10 от 18 януари 2018 г. на министър-председателя на Р България

Органи на статистиката	Ведомство
Дирекция „Интрастат“ в Национална агенция за приходите	МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ
Дирекция „Информационни системи и аналитична дейност“ в Агенция „Митници“	
Отдел „Агростатистика“ в Главна дирекция „Земеделие и регионална политика“	МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ
Дирекция „Национални здравни данни и електронно здравеопазване“ в Националния център по обществено здраве и анализи и Дирекциите „Медицински дейности“ в регионалните здравни инспекции	МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
Изпълнителна агенция „Морска администрация“	МИНИСТЕРСТВО НА ТРАНСПОРТА, ИНФОРМАЦИОННИТЕ ТЕХНОЛОГИИ И СЪОБЩЕНИЯТА
Дирекция „Административно-правно обслужване и финансово-стопански дейности“ в Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“	
Дирекция „Анализ, планиране и прогнозиране“	НАЦИОНАЛЕН ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ

Дирекция „Мониторинг и оценка на околната среда“
в Изпълнителна агенция по околна среда

МИНИСТЕРСТВО НА
ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

Приложение 4. Обществен ангажимент на ЕСЦБ по отношение на европейската статистика

Обществен ангажимент на ЕСЦБ по отношение на европейската статистика

Статистическата дейност на ЕСЦБ се основава на нормативно установен мандат за събиране на всички необходими и съществени данни за целите на изготвянето и разпространението на безпристрастна, надеждна, подходяща, навременна, последователна и достъпна статистическа информация в сферите на отговорност на ЕСЦБ. Когато е уместно, тази статистическа информация е в съответствие с европейските и международно приетите стандарти, насоки и добри практики. Независимостта, гарантирана на ЕСЦБ съгласно член 130 от Договора за функционирането на Европейския съюз, предполага, наред с всичко останало, липса на политическа намеса при съставянето и разпространението на статистическа информация.

ЕСЦБ отдава голямо значение на качеството на статистиката си. Ето защо тя взема предвид международно признатите стандарти за качество, като например формулираните в Специалния стандарт за разпространение на данни (*Special Data Dissemination Standard*) и Рамката за оценяване на качеството на данните (*Data Quality Assessment Framework*) на МВФ, които на свой ред се основават на Фундаменталните принципи на официалната статистика (*Fundamental Principles of Official Statistics*) на ООН. Без да се засяга Протоколът за Устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка (наричан по-нататък „Уставът“), тя си сътрудничи с Европейската статистическа система, включваща Евростат (статистическата служба на Европейския съюз), националните статистически институти и други национални статистически органи, и спазва принципите, залегнали в Кодекса на европейската статистическа практика на националните и общностните статистически органи (*European Statistics Code of Practice for the National and Community Statistical Authorities*).

ЕСЦБ се стреми ефикасно да изпълнява статистическата си роля и ефективно да използва ресурсите при събирането, съставянето и разпространението на статистически данни. В съответствие с първичното и вторичното право на ЕС (член 130 от Договора и член 5 от Устава, както и Регламент на Съвета 2533/98, съответно изменен с Регламент на Съвета 951/2009), целта е да се събира необходимата статистическа информация с подходящо качество, като същевременно се запазва минимална натовареност на респондентите, гарантира се тяхната лична неприкосновеност и се съблюдава поверителността на предоставената от тях непублична информация. Евентуалната повторна употреба, за административни цели, на поверителна статистическа информация, предоставена на ЕСЦБ от индивидуални респонденти, се ограничава до информация относно предприятия, които в противен случай трябва да предадат една и съща информация на ЕСЦБ два пъти (например за целите на минималните резерви), и трябва да бъде предвидена от закона. Освен това ЕСЦБ гарантира, че поверителната статистическа информация, предоставена от орган от Европейската статистическа система, ще се използва само за статистически цели.

При осъществяването на статистическата си дейност ЕСЦБ се ангажира да прилага добро управление и най-високи етични стандарти и да изпълнява задачите си в дух на сътрудничество и екипност.

Накратко, и в съответствие с Мисията на Евросистемата, статистиката на ЕСЦБ е подчинена на редица принципи, които се отнасят до институционалната среда, статистическите процеси и статистическите продукти на ЕСЦБ.

Институционална среда

Институционалните условия, в които се изготвя статистиката, оказват съществено влияние върху нейното качество. Институционалната среда въздейства в значителна степен върху интегритета и надеждността при изготвянето и разпространението на статистика. Релевантните принципи, които са приложими тук, са:

Принцип 1: Професионална независимост

„Професионалната независимост“ има две измерения в контекста на статистическата дейност на ЕСЦБ. Първо, независимостта на ЕСЦБ е гарантирана от член 130 от Договора и член 7 от Устава. Това се отнася до всички изпълнявани от ЕСЦБ задачи и означава липса на политическа намеса в изпълнението на статистическата дейност на ЕСЦБ. В съответствие с Устава ЕСЦБ няма право да иска или да приема „указания от институциите, органите, службите или агенциите на Съюза, от някое правителство на държава-членка или от някой друг орган“. Второ, изготвянето на статистика от ЕСЦБ трябва да отговаря на критерия за научна независимост, което означава, че изборът на източници, дефиниции, методологии и статистически техники за разработването и изготвянето на статистика от ЕСЦБ, както и решенията относно времето и съдържанието на всички форми на разпространение трябва да се ръководят единствено от статистически съображения.

Показатели:

1. Независимостта на статистическата дейност на ЕСЦБ от политическа и друга външна намеса при разработването, изготвянето и разпространението на европейска статистическа информация е гарантирана от закона.
2. Статистическата дейност на ЕСЦБ има задължението да гарантира, че разработването, изготвянето и разпространението на европейска статистика се осъществява по независим начин.
3. Статистическата функция на ЕСЦБ единствена отговаря за вземането на решения относно статистическите методи, стандарти и процедури, както и относно съдържанието и момента на оповестяване на статистически данни.
4. Статистическите работни програми се публикуват, а постигнатият напредък се описва в периодични доклади.
5. Оповестяваната статистическа информация се разграничава ясно и се обявява отделно от политически/управленски изявления.
6. Когато е уместно, ЕСЦБ прави публични коментари по статистически въпроси, включително във връзка с критики и злоупотреби с официални европейски статистически данни.

Принцип 2: Мандат за събиране на данни

„Мандат за събиране на данни“ означава, че ЕСЦБ има ясен нормативно установен мандат да събира информация за целите на европейската статистика. Освен това тя има правомощието да налага санкции на неизпълняващите задълженията си отчетни единици.

Показатели:

1. Мандатът на ЕСЦБ да събира информация за целите на изготвянето и разпространението на европейска статистика е уреден със закон.
2. Въз основа на нормативен акт ЕСЦБ може да изиска задължително участие в

статистически изследвания.

Принцип 3: Адекватност на ресурсите

„Адекватност на ресурсите“ означава, че човешките и финансовите ресурси, материалната база и ИТ инфраструктурата се използват възможно най-ефективно и са съизмерими с програмата за статистическа работа.

Показатели:

1. Налице са квалифицирани служители, финансови и компютърни ресурси, достатъчни по количество и качество, за да се удовлетворят текущите потребности от европейска статистическа информация.
2. Обхватът, детайлността и разходите за европейска статистика са съизмерими с потребностите.
3. Съществуват процедури за оценка и обосновка на търсенето на нови европейски статистически данни спрямо разходите.
4. Съществуват процедури, чрез които се оценява дали всички изготвяни европейски статистически данни продължават да са необходими и се проверява дали дадена статистика може да се прекрати или съкрати с цел освобождаване на ресурси.

Принцип 4: Ангажимент за осигуряване на качество

„Ангажимент за осигуряване на качество“ означава, че статистическата дейност на ЕСЦБ е ангажирана по отношение на качеството. Тя систематично и редовно определя силните и слабите страни с цел непрекъснато усъвършенстване на качеството на процесите и продуктите.

Показатели:

1. Политиката за качеството е определена и е на разположение на обществеността.
2. Съществуват процедури за планиране и наблюдение на качеството на статистическия производствен процес.
3. Качеството на продуктите редовно се наблюдава, оценява се и се докладва съгласно критериите на ЕСЦБ за качество.
4. Извършва се редовен и всеобхватен преглед на основните статистически продукти.

Принцип 5: Статистическа тайна

„Статистическа тайна“ означава защита на поверителната статистическа информация, свързана с отделни статистически единици и събирана от членове на ЕСЦБ пряко от отчетните единици или непряко от органите на Европейската статистическа система или други национални/международни органи. Поверителната статистическа информация, предавана между орган на Европейската статистическа система и член на ЕСЦБ, не може да се използва за други освен чисто статистически цели, което изключва административни и данъчни цели,

съдебни процедури или проверки и санкции в съответствие с членове 6 и 7 на Регламент 2533/98 на Съвета. Подобна информация може да бъде достъпна само за служители, ангажирани в статистическа дейност в рамките на конкретната област, за която се отнася информацията. Освен това ЕСЦБ трябва да предприеме всички необходими регулаторни, административни, технически и организационни мерки за опазването на поверителна статистическа информация от неправомерно разкриване или употреба.

Показатели:

1. Статистическата тайна е гарантирана по закон.
2. Персоналът подписва декларация за поверителност при назначаване.
3. За всички преднамерени нарушения на статистическата тайна се определят санкции.
4. На персонала се предоставят насоки и инструкции относно опазването на статистическата тайна в процеса на изготвяне и разпространение на статистическа информация. Политиката за статистическата тайна се оповестява пред обществеността.
5. Съществуват физически, технологични и организационни разпоредби за защита на сигурността и целостта на статистическите бази данни.
6. Прилагат се стриктни процедури при достъп на външни потребители до статистически микроданни за научноизследователски цели.
7. Най-малко веднъж годишно органите на ЕЦБ за вземане на решения публикуват доклад за прилагането на принципа на статистическата тайна.

Принцип 6: Безпристрастност и обективност

„Безпристрастност“ означава, че статистическата информация на ЕСЦБ трябва да се разработва, изготвя и разпространява по неутрален начин. Освен това всички потребители трябва да имат равен достъп до нея, за да се поддържа общественото доверие в интегритета на решенията по политиките, за които тя предоставя основа.

„Обективност“ означава, че статистиката на ЕСЦБ трябва да се разработва, изготвя и разпространява по систематичен, надежден и безпристрастен начин. Това означава спазване на професионални и етични стандарти и гаранция, че приложените политики и практики са прозрачни за потребителите и респондентите.

Показатели:

1. Статистическите данни се събират, съставят и разпространяват обективно, съобразно статистическите норми.
2. Изборът на източници и статистически методи, както и решенията за разпространение на статистическите данни са съобразени със статистическите норми.
3. Грешките, открити в публикувани статистически данни, се коригират възможно най-бързо и се оповестяват.
4. Информацията относно използваните методи и процедури е публично достъпна.
5. Датите и часовете за оповестяване на статистическите данни се обявяват предварително.

6. Всяко съществено преработване или изменение на методологиите, началните данни и техниките се обявява предварително.
7. Всички потребители имат достъп до всички европейски статистически данни. Всеки привилегирован достъп преди публикуването на статистическите данни е ограничен, контролиран и оповестен. В случай на изтичане на информация се преразглежда организацията за достъп до статистически данни преди тяхното публикуване, така че да се гарантира безпристрастност.
8. Статистическите съобщения и изявления, които се правят на пресконференции, са обективни и безпристрастни.
9. Организиран се нарочни пресконференции за оповестяването и разясняването на важни нови статистически данни.

Статистически процеси

Процесите, които се използват за разработването, събирането, обработката и разпространението на статистически данни, са в основата на всяка статистическа система. Релевантните принципи са:

Принцип 7: Обоснована методология

„Обоснована методология“ означава, че при разработването и съставянето на статистика ЕСЦБ прилага обоснована статистическа методология, която се основава на законодателството и стандартите на ЕСЦБ и ЕС и/или на международно признати стандарти, насоки или най-добри практики.

Показатели:

1. Цялостната методологична рамка, използвана за европейската статистика, е съобразена с европейските и другите международни стандарти, насоки и добри практики. Тя отчита мнението на потребителите на ЕСЦБ.
2. Съществуват процедури, с които се гарантира, че стандартните понятия, дефиниции и класификации се прилагат последователно спрямо европейската статистика.
3. Системите на ЕСЦБ за събиране на данни се оценяват редовно и при необходимост се коригират с цел да се осигури високо качество.
4. Назначават се лица, завършили релевантни академични дисциплини.
5. Провежда се политика на непрекъснато професионално обучение на персонала.
6. Организирана се сътрудничество с научната област с цел подобряване на методологията и на ефективността на прилаганите методи и популяризиране на по-добри средства, когато това е възможно.

Принцип 8: Подходящи статистически процедури

„Подходящи статистически процедури“ означава, че по цялата производствена верига на статистиката се прилагат ефикасни и ефективни статистически процедури.

Показатели:

1. Когато европейската статистика е изготвена въз основа на административни данни, дефинициите и понятията, използвани за административни цели, трябва да се доближават достатъчно до тези, които се изискват за статистически цели.
2. При статистическите изследвания въпросниците се тестват систематично преди събирането на данните.
3. Дизайнът на изследванията, подборът на извадките и методите за оценка са добре обосновани и редовно се преразглеждат и ревизират според необходимостта.
4. Процедурите, които се използват за разработване, събиране, съставяне и изготвяне на европейска статистика, са добре документирани и се преразглеждат редовно, за да се оцени тяхната ефективност и ефикасност. Те позволяват свързването на публикуваните данни с необработените данни и възстановяването на корекцията за качество и на други статистически оценки в процеса на изготвянето на статистиката.
5. Предназначените за статистиката информационни системи са снабдени с подходящи инструменти за всички статистически дейности.
6. Ревизиите се извършват съгласно стандартни, утвърдени и прозрачни процедури.
7. ЕСЦБ участва в дизайна на административните данни, така че те да бъдат по-подходящи за статистически цели.
8. Сключват се споразумения с притежателите на административни данни, в които се установява общият ангажимент за използване на тези данни за статистически цели.
9. ЕСЦБ си сътрудничи с притежателите на административни данни с цел осигуряване на качеството на данните.

Принцип 9: Свеждане до минимум на натовареността на респондентите

„Свеждане до минимум на натовареността на респондентите“ означава, че ЕСЦБ трябва да създаде подходящи процедури, за да могат изискванията на потребителите да бъдат изпълнени, като същевременно се сведе до минимум натовареността на отчетните единици и без да се прави компромис с качеството на статистиката на ЕСЦБ.

Показатели:

1. Бремето на отчетността се свежда до минимум за отчетните единици, предоставящи европейски статистически данни.
2. Извършва се анализ на предимствата и разходите, преди да започне редовното изготвяне на нова или съществено изменена статистика.
3. Информацията, която се изисква от предприятията е в максимална степен леснодостъпна от счетоводните отчети, а когато е възможно, се използват електронни средства, за да се улесни предоставянето ѝ.
4. При възможност се използват административни източници, за да се избегне дублирането на исканията за информация.
5. Прилага се обмен на данни, за да се избегне дублиране на изследвания.

6. Насърчават се мерки, които позволяват да се свързват източниците на данни с цел да се намали натовареността на респондентите.

Принцип 10: Ефективност на разходите

„Ефективност на разходите“ означава, че разходите за изготвянето на статистиката на ЕСЦБ трябва да бъдат пропорционални на ползата от нея, а ресурсите следва да бъдат използвани оптимално. Когато е уместно, събираната информация трябва да се извлича от налични отчети и източници.

Показатели:

1. Използването на ресурсите се наблюдава посредством вътрешни и външни независими мерки.
2. На всички етапи на изготвянето и разпространението на статистика се въвеждат значителни иновации в статистическите процедури и информационните технологии.
3. Полагат се активни усилия за подобряване на статистическия потенциал на административните данни и за ограничаване на преките наблюдения.
4. ЕСЦБ насърчава и прилага стандартизирани решения, които увеличават ефикасността и ефективността.

Високо качество на статистическите продукти

Високо качество на статистическите продукти“ включва следните пет принципа:

Принцип 11: Приложимост

„Приложимост“ означава, че статистиката на ЕСЦБ трябва да отговаря на заявените или имплицитни нужди на потребителя. Те могат да варират във времето в резултат на промените в икономическата среда.

Показатели:

1. Внедрени са процедури за консултиране на потребителите, за наблюдение на приложимостта и полезността на съществуващата статистическа информация при удовлетворяване на потребностите им, както и за разглеждане на новопоявили се техни потребности и приоритети.
2. Потребностите на потребителите се подреждат по приоритет и приоритетните потребности се отразяват в работната програма.
3. Редовно се наблюдава степента на удовлетвореност на потребителите.

Принцип 12: Точност и надеждност (включително стабилност)

„Точност и надеждност (включително стабилност)“ означава, че статистиката на ЕСЦБ трябва да предоставя точни и надеждни данни за явленията, които е предназначена да измерва. „Точност“ може да се определи като приближаване на статистическите продукти до (неизвестна) действителна стойност на измерваната променлива, докато „надеждност“ се отнася до близостта на ревизираните оценки на конкретна статистика до първоначално оповестената стойност.

Показатели:

1. Първичните данни, междинните резултати и статистическите продукти се оценяват и валидират редовно.
2. ЕСЦБ прилага добре обосновани системи за събиране на данните, процедури за съставяне и методи за оценка.
3. Ревизиите са анализират редовно, за да се направи оценка на стабилността на данните и да се усъвършенстват статистическите процеси.
4. Когато едно или повече събития оказва съществено влияние върху статистическия продукт, се обясняват причините за екстремните стойности, освен ако това е невъзможно от съображения за поверителност.
5. ЕСЦБ обяснява причините за значителните ревизии.

Принцип 13: Навременност (включително точност на представяне)

„Навременност (включително точност на представяне)“ означава, че статистиката на ЕСЦБ трябва да бъде навременна и точна, като „навременност“ се отнася до разликата във времето между наличността на информацията и събитието или явлението, за което тя се отнася, а „точност на представяне“ се отнася до разликата във времето между реалната дата на публикуване на данните и крайния срок, в който е трябвало да бъдат публикувани.

Показатели:

1. Навременността минимално отговаря на европейските и международните стандарти за оповестяване.
2. Публично е обявен стандартен час за оповестяване на европейската статистическа информация.
3. Периодичността на европейската статистическа информация е съобразена във възможно най-голяма степен с изискванията на потребителите.
4. Отклоненията от графика за разпространение се публикуват предварително, като се дава обяснение и се определя нова дата за оповестяване.

Принцип 14: Съгласуваност и сравнимост

„Съгласуваност и сравнимост“ означава, че в статистическите данни на ЕСЦБ трябва да има последователност: 1) във времето, 2) в рамките на масива от данни, който се публикува при едно оповестяване, 3) между различните масиви от данни и 4) между различните честоти в рамките на един масив от данни; когато това е приложимо, те трябва да бъдат 5) сравними със статистиката на други региони и страни. В този контекст съгласуваността на статистическата информация се отнася до степента, в която тя може да бъде успешно комбинирана с друга статистическа информация в рамките на широка аналитична рамка и във времето. Съгласуваните статистически данни също така улесняват международните сравнителни анализи. Използването на стандартни понятия, класификации и целеви групи допринася за съгласуваността. Същото се отнася и до използването на обща методология в различните

проучвания.

Показатели:

1. Статистическите данни са вътрешно съгласувани и последователни (т.е. спазени са аритметичните и счетоводните тъждества). Потоците и промените в наличностите са сравними.
2. Статистическите данни са съгласувани и сравними за приемлив период от време.
3. Статистическите данни се съставят въз основа на общи стандарти по отношение на обхват, дефиниции, единици и класификации в различните изследвания и източници.
4. Статистическите данни от различни източници и с различна периодичност се сравняват и уеднаквяват.
5. Статистическите данни се основават на международно приети понятия и дефиниции, доколкото това е релевантно, за да бъдат възможни международни сравнения. Ако има концептуални разлики, те се обявяват публично.

Принцип 15: Достъпност и яснота

„Достъпност и яснота“ означава, че информацията относно данните и метаданните трябва да бъде представена в ясна и разбираема форма, лесна и достъпна за всички потребители.

Показатели:

1. Статистическите данни и съответните метаданни се представят във вид, който улеснява точната интерпретация и съдържателните сравнения.
2. При разпространение на информацията се използват съвременни информационни и комуникационни технологии. Особено важни статистически данни се оповестяват чрез прессъобщение.
3. Достъпът до микроданни се позволява за научноизследователски цели и подлежи на специални правила или процедури.
4. Метаданните се документират според стандартизирани системи за метаданни.
5. Потребителите се информират за методологията на статистическите процеси, включително за използването на административни данни.
6. Потребителите се информират за качеството на статистическите продукти съгласно дефинираните от ЕСЦБ критерии за качество.
7. Статистическата дейност на ЕСЦБ оказва съдействие на потребителите в достъпа до данните и разбирането им.